

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Dertiende jaargang nr. 4, augustus 2025**

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier, Jan
De Mont, Willy De Smedt,
Jef Bulté (†), Marleen Van
den Houte, Chris Serlip-
pens

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, sep-
tember en december in digitale versie en op aanvraag
in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis.
Wie een gedrukte versie wil, kan zich **in december
2025 abonneren** voor de volgende jaargang (€ 30-).
**In de loop van het jaar worden geen nieuwe ge-
drukte abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Foto van een mooie zomerdag
Blz. 4	Op stapel
Blz. 5	Bufferstaat België
Blz. 12	Ballade voor Lepus
Blz. 13	Albatros: mysterie opgelost
Blz. 14	Marina Wyns, veertig jaar dorstigen laven
Blz. 16	Kampioenen: bollen rollen op de Ketelberg
Blz. 18	Op de tinnen van de torens
Blz. 19	Klap van hier: Arjaunoeter

*Net voor het publiceren van deze
editie vernamen wij het plotse
overlijden van Jan Asselman, lid
van de Algemene Vergadering
van Erfgoed Rausa. Jan was voor
onze vereniging vooral actief op
het gebied van genealogie. Be-
droefd maar dankbaar bieden wij
de familie ons medeleven aan.*

Op de voorpagina: scène uit 'Na vijf jaar corona', opge-
voerd op 2 mei 2025 in GC Het Koetshuis. De acteurs op
deze foto: Greet Bulté en Marc Muylaert. Foto: Jan De Mont

Foto van een mooie zomerdag

Dit jaar sluit net over onze gemeentegrens een monument. Dit doet ons mijmeren over die mooie zomerdagen die we daar hebben gesleten, menig zomeravond. Zomerdagen zoals alleen de Pajotse velden die kunnen brengen. De zon staat hoog aan de hemel, het geluid van sprinkhanen mengt zich met het verre geloei van een koe. In het midden van die rust ligt Den Haas, het café dat voelt als een anker in de tijd.

Linda en Marianne staan zoals altijd achter de toog. Hun handen gaan vlot door bekende bewegingen: een pint tappen, een boterham smeren, een glimlach wisselen met een vaste klant. Ze hebben jarenlang het hart van dit café gevormd, maar nu nadert hun pensioen. Het nieuws hangt in de lucht, zoals de geur van vers gemaaid gras buiten. Binnen is het fris, de oude houten tafels dragen de sporen van generaties bezoekers. De verhalen die hier verteld zijn, zitten in de muren, in het patroon van de slijtage op de vloer. Buiten op het terras verzamelt zich een bonte mix van burens, wandelaars en fietsers. Een glas geuze glinstert in de zon, een plankje kaas staat klaar voor wie wil delen.

"Wat gaan we zonder Den Haas doen?" vraagt iemand aan een tafel. Er wordt gelachen, maar er klinkt ook een serieuze ondertoon. Den Haas is meer dan een café; het is een plek waar de tijd even stil lijkt te staan, waar burens elkaar ontmoeten en vriendschappen ontstaan. Op deze zomerdag lijkt het onmogelijk dat het ooit anders kan zijn. Linda en Marianne kijken uit over hun rijkdom – niet in euro's of vierkante meters, maar in herinneringen.

"We zullen jullie missen," zegt een van de vaste klanten zacht. "Wij jullie ook," antwoorden Linda en Marianne met een glimlach die de weemoed van dit moment in zich draagt. Wanneer de zon langzaam zakt en de lange schaduwen van de bomen over de velden kruipen, blijft de warmte van Den Haas hangen. Zelfs met het vooruitzicht van een afscheid blijft het een plek waar verbinding het laatste woord heeft. In de stilte die volgt, klinkt een belofte: hoe het ook verdergaat, Den Haas leeft voort in de herinneringen van iedereen die er ooit tijd heeft doorgebracht.

Terwijl Den Haas zijn deur sluit, opent elders een andere: op 14 september nodigt het lokaal bestuur Roosdaal en Erfgoed Rausa iedereen uit in het gemeentearchief om herinneringen te komen ontdekken tijdens de opendeurdag. Het verleden blijft zich verweven met het heden. Tien jaar geleden lagen de archieven van onze gemeente letterlijk op een hoopje. Met geduld en precisie heeft een toegewijd team vrijwilligers de eerste sporen in deze berg van documenten blootgelegd. De contouren van een rijke collectie worden nu zichtbaar, maar het werk is nog lang niet af. Tijdens de opendeurdag nodigen we jullie uit om deze sporen zelf te volgen. Ontdek hoe documenten verhalen vertellen over de mensen en gebeurtenissen die onze gemeente hebben gevormd. Loop mee langs de tijdlijn van ons erfgoed en beleef hoe elke vondst een nieuw stukje van het grotere geheel onthult.

Kristien

Terwijl de julizon ongenadig de verwende gazons geel doet uitslaan en de horizon wazig wordt van de zinding, terwijl het overgrote deel van de bevolking zich puffend naar een belommerde hangmat sleept en niemand het in zijn hoofd haalt om wat voor arbeid dan ook te verrichten, hebben de zonderlinge doodwroeters van Rausa zich verschanst in donkere kelders, de laptop en vergeelde dossiers binnen handbereik. Zij gunnen zich geen rust tot wanneer zij er zeker van zijn dat ze, nadat de laatste schoven van het veld zijn gehaald, hun medemens een zinnenprikkend herfstprogramma kunnen aanbieden. Naast deze brochure die je aan het doornemen bent, knutselden zij het volgende in elkaar:

Je kan inschrijven voor de volgende sessies:

- 14:00 tot 14:30u -14:30 tot 15:00u
- 15:00 tot 15:30u -15:30 tot 16:00u
- 16:00 tot 16:30u -16:30 tot 17:00u
- 17:00 tot 17:30u -17:30 tot 18:00u

De Open Monumentendag wordt georganiseerd in samenwerking met de Roosdaalse Cultuurraad. Ook voor **Reveil**, editie 2025 op 1 november, om 17 uur op de begraafplaats aan de Strijtemse Lostraat, slaan wij de handen in elkaar.

Om er zeker van te zijn dat je een zitje kunt bemachtigen voor de lezing van **Jonas Roelens** op **11 december** (20 uur, GC Het Koetshuis), mag je nu al reserveren op erfgoed.rausa@gmail.com. Deze (gratis) lezing wordt georganiseerd in samenwerking met Davidsfonds Roosdaal.

Maar ook op donderdag **16 oktober** (20u) zal de polyvalente zaal vollopen om de wervelende vertelling mee te maken van ...

Maartje Van der Laak

**2031,
het einde van
België?**

Zij brengt een spannend verhaal over de toekomst van ons land en over de basisbeginselen van onze democratie. Ook deze lezing kun je gratis beleven, na gereserveerd te hebben op 0473 11 25 00 of erfgoed.rausa@gmail.com.

Om ons al wat in stemming te brengen, vroegen wij onze redactiemedewerker Willy De Smedt om eens even alles op een rijtje te zetten.

In een (wat langer) artikel schetst hij op de volgende bladzijden de ongewone ontstaansgeschiedenis van dit merkwaardige koninkrijk.

De zwanenzang van de Franse overheersers

Zondagochtend, 18 juni 1815. Napoleon, de Grote Keizer, heeft een slechte en zeer korte nacht achter de rug. Vier dagen geleden is hij, met in zijn kielzog een leger van 200.000 veteranen, niet ver ten zuiden van Charleroi de Zuidelijke Nederlanden binnen getrokken. Zijn ultieme doel: de inname van Brussel en de vernietiging van de coalitielegers, 250.000 soldaten sterk, van Engeland, de Nederlanden, Hannover en Pruisen. Voorwaar een vermetel plan, maar nog altijd doenbaar. Want in de voorbije twee dagen heeft hij bij verschillende confrontaties met telkens afzonderlijke vijandelijke leger-eenheden, hoewel geleid door bekwame generaals, de vijand weten te verslaan.

Toch bruist hij, tegen zijn natuur in, deze keer niet van zelfvertrouwen. Want hij sukkel niet alleen met zijn gezondheid maar hij kan deze keer ook niet terugvallen op zijn beste generaals. Hij voelt het in het merg van zijn benen; vandaag wordt een cruciale dag. In zijn hoofdkwartier, de herenhoeve La Belle Alliance in Plancenoit, een onooglijk dorpje in de regio Waver-Nijvel, in vogelvlucht iets meer dan 20 kilometer ten zuiden van hartje Brussel verwijderd, heerst een gespannen sfeer en is het een komen en gaan van ijlboden en verkenners. Na een licht ontbijt, vers brood met olijfolie en een beker zoete Franse wijn, volgt nog een laatste overleg met zijn legerstaf.

Om klokslag negen uur schallen de klaroenen en meteen beginnen de jeugdige tamboers met hun ritmisch getrommel. Langs vier verschillende kanten trekken 72.000 infanteristen onder een druilerig regendek met af en toe een waterzonnetje dwars door de tarwevelden op naar het heuvelachtig Mont-Saint-Jean, een dorpje iets ten zuiden van Waterloo.

Bij valavond is alles voorbij. Napoleons spreekwoordelijk geluk heeft hem deze keer in de steek gelaten.

De geallieerden triomferen. Op het slagveld blijven 25.000 dode en zwaar gewonde Fransen achter, van geallieerde kant 22.000.

Op deze dag werd over de toekomst van de Zuidelijke Nederlanden beslist. Toch heeft het die zondag echt aan een zijden draadje gehangen of Napoleon kon de afloop van de strijd nog in zijn voordeel ombuigen. Helaas voor hem heeft het niet mogen zijn. Opnieuw duikt hier de overweging "Wat Als?" op. Inderdaad, wat als de Fransen het hadden gehaald bij Mont-Saint-Jean? Dan was onder meer de taal van Molière de voertaal geworden van onze overgrootouders, grootouders, ouders, van onszelf en van onze kinderen en kleinkinderen. En zou er hier en daar in Vlaanderen nu nog wel een regio zijn waar een of ander Vlaams dialect voor de oudere generatie de voertaal was gebleven. Vergelijk het met de huidige toestand in Frans-Vlaanderen. Maar nog één generatie en ook daar is het 'Vlomsch' als dialect binnenkort, 350 jaar ná de grensverschuivingen door de Zonnekoning, definitief geschiedenis.

Er zijn uiteraard nog talrijke andere overwegingen waaraan we kunnen denken bij deze alternatieve geschiedschrijving; Bart Van Loo noemt dit uchronie, een samen-treksel van 'utopia' en 'chronos' (tijd). Maar zoals we weten, heeft het Lot er anders over beslist.

De Grote Keizer heeft in de weken daarna nog gepoogd om in Parijs de meubelen te redden, tevergeefs. Maanden nadien kwam hij op Sint-Helena in een tweede ballingschap terecht waar hij op zaterdag 5 mei 1821 stierf, 51 jaar oud, naar men zegt ten gevolge van maagkanker.

Willem Frederik van Oranje-Nassau ruikt zijn kans

Intussen werkte de Europese diplomatieke machine op vol toerental. Eén van de meest markante figuren die zich in de West-Europese mondaine kringen al sinds 1793 een plaats had weten te verwerven, was ene Willem Frederik, Prins van Oranje-Nassau (1772-1843), zoon en erfprins van de Willem V (1748-1806), Prins van Oranje, vorst van Nassau en de laatste erfstadhouder van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Willem Frederik was trouwens de neef in de 7de generatie van Willem van Oranje, de man die in 1581 de splitsing van de Nederlanden bewerkstelligde en zo Vlaanderen overleverde aan de willekeur van eerst de Spaanse, vanaf 1700 aan deze van de Oostenrijkse Habsburgers.

Willem Frederik was een gladde paling, had zeer veel empathisch vermogen en wist telkens zijn huik naar de wind te hangen. Zo streed hij in 1793 als kapitein-generaal aan de zijde van de Engelsen tegen de Franse indringers in de Zuidelijke Nederlanden.

In 1797 werd hij als grootgrondbezitter lid van de Pruisische adel. In 1799 verbleef hij in Moskou om er tsaar Alexander te gaan opvrijen. In 1801 veranderde hij het musket van schouder en ging hij op de koffie bij Napoleon om er te solliciteren naar de functie van 'Eerste Consul van de Nederlandse Republiek', wat Napoleon hem vlakaf weigerde maar hem in 1803 toch benoemde tot 'Vorst van Nassau-Oranje-Fulda' ter compensatie van de gebieden die hij als erfprins

in de Noordelijke Nederlanden had moeten afstaan. In 1806 liep hij over naar de Pruisische coalitie waarna Napoleon hem al zijn bezittingen ontnam en hij met zijn gezin naar Berlijn verhuisde waar hij verbleef tot 1813, het jaar dat de ster van Napoleon begon te tanen. Na de nederlaag van Napoleon in 1813 in de Slag bij Leipzig kreeg Willem Frederik dankzij zijn banden met Pruisen opnieuw zijn gebieden van vóór 1803 in handen en mocht hij zichzelf alweer Hertog van Nassau noemen.

Intussen frequenteerde hij als lobbyist pur sang de regeringshoven in Berlijn, Wenen en Londen. En met succes. Want na Leipzig zaten de Fransen ook in Amsterdam op de schopstoel en pakten ze daar hun biezen, waarna het 'Algemeen Bestuur' (bestaande uit een aantal edelen en notabelen) de leiding van het voormalig Franse Koninkrijk Holland overnam. Nog geen week daarna kreeg Willem Frederik in Londen een dringende bede vanwege dit Algemeen Bestuur waarin hem de 'Soevereiniteit' van de Noordelijke Nederlanden op een zilveren schaal-tje werd aangeboden. Voor de vorm vroeg Willem Frederik één dag bedenktijd maar in werkelijkheid sprong hij daar bijna in de Theems van puur contentement.

Op 1 december 1813 werd hij officieel de Soevereine Vorst van de Noordelijke Nederlanden. Hij benoemde zichzelf onmiddellijk tot 'Koning van Nederland', maar deze titulatuur werd nooit officieel bevestigd noch erkend door de grote Europese medespelers. Veel tijd heeft hij de daaropvolgende tijd niet doorgebracht in Den Haag. Neen, hij was meestentijds te vinden aan het keizerlijk hof van Wenen, het toenmalige centrum van het Habsburgse rijk.

En opnieuw had hij goed gegokt want al in 1814 werd het Congres van Wenen, waarin de tegenstanders van Frankrijk uiteraard de tenoren waren, gehouden. Dit congres zou uiteindelijk de grenzen en de politieke structuur van Europa ná Napoleon opnieuw vorm geven. Want in 1813, ná Napoleons bolwassing in Leipzig, lag het verpauperde België er zo goed als stuurloos bij ondanks de moeite van een aantal drukkingsgroepen (o.a. Kerk en adel) om de chaos te herstellen.

Willem Frederik rook zijn kans en met de officiële goedkeuring van de leden van het Congres van Wenen liet hij Nederlandse troepen de grens over steken om in de Zuidelijke Nederlanden de meeste strategische steden en knooppunten te gaan bezetten. Wat zowel in Londen als in Wenen met lede ogen maar wel oogluikend werd bekeken en toch aanvaard. Willem Frederik had hen met een 'fait accompli' een neus gezet, wat bij nader toezien toch hun uiteindelijke goedkeuring kon wegdragen, want er was dringend nood aan een bufferland tussen Engeland, Pruisen en Frankrijk. Al op 16 maart 1814 benoemde Willem Frederik zichzelf tot koning van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en eigende hij zich de titel 'koning Willem I' toe.

Even dreigde er nog een haar in de soep te vallen door de fratsen van Napoleon in 1815. Willem I zelf heeft niet deelgenomen aan de slag van Waterloo (eigenlijk Mont-Saint-Jean). Maar hij stuurde wel zijn ganse leger en tevens zijn zoon, Prins Willem, de latere Willem II, die als onderbevelhebber van de Brits-Nederlands-Duitse strijdmacht oog in oog stond met Napoleon. In 1815 kreeg hij als 'beloning' voor de aan Pruisen (verplicht) afgestane Nassause erflanden (Nassau-Dillenburg, Siegen, Hadamar en Dietz) het hertogdom Luxemburg als privé-bezit in de schoot geworpen en hij werd daardoor naast Koning van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden ook nog Groothertog van Luxemburg. In 1839, ná de onafhankelijkheidsstrijd van België, zal Luxemburg worden opgesplitst in een Belgische provincie Luxemburg en het huidige Groot-hertogdom Luxemburg. Als compensatie voor dit 'verlies' moest België de helft van de provincie Limburg afstaan aan Nederland.

Zo ontstond dus tegen de wil van de meeste gezaghebbende Zuid-Nederlanders, i.e. de adel, de vertegenwoordigers van het Instituut Kerk en van de haute bourgeoisie, allen Franssprekend en meestal Nederlands onkundig, het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Het toenmalig Nederlands, het 'Vlaamsch' werd geschuwd door de Franssprekende elite en werd beschouwd als een amalgaam van streektaalen, het koeterwaals van de werkman. Hoewel dient gezegd dat ook de Noord-Nederlandse dignitarissen zich graag in het Frans uitdrukten. Noblesse oblige nietwaar?

Willem I was de koning te rijk met zijn nieuwe koninkrijk. Eindelijk. Al in 1814 kwam er een eerste grondwet die onder andere de oprichting van een parlement, de Staten-Generaal, verplichtte, maar in realiteit ging er zeer veel macht naar de koning en kreeg dat parlement slechts beperkte bevoegdheden. In 1815, na de formele erkenning van zijn nieuwe koninkrijk, werd deze grondwet al gewijzigd. De Nederlanden (Noord en Zuid) worden voortaan bestuurd door een koning. De Staten-Generaal wordt opgesplitst in de Eerste Kamer en Tweede Kamer. Beiden mogen wetsvoorstellen goed- en afkeuren, maar alleen de Tweede Kamer mocht zelf wetsvoorstellen indienen. Wat er op neerkwam dat Willem I regeerde als een verlicht absolutistisch vorst. Hij bepaalde niet alleen het beleid, nam als een volleerd soloslim speler de enige bindende besluiten, was daarenboven verantwoordelijk voor de financiën en benoemde naar eigen willekeur de ministers of ontsloeg ze. Die ministers waren alleen aan hem verantwoording verschuldigd en waren in feite 'ambtenaren'. De regering zou om het jaar in 's-Gravenhage (Den Haag) en in Brussel resideren.

Willem maakte gebruik van de oude bestuurlijke infrastructuur die het Franse Keizerrijk en het Koninkrijk Holland hadden achtergelaten. Hij wou zo vlug de levensomstandigheden van ál zijn onderdanen in evenwicht brengen. Want het zuiden, België, liep achter. Een verpauperde bevolking waarvan nog heel veel mensen analfabeet waren. Willems inspanningen concentreerden zich op het zuiden, i.e. zware inspanningen om het achtergestelde en achtergebleven België op niveau te brengen.

Tijdens zijn 15-jarige regering werden in het zuiden 1.500 scholen gebouwd waar onderwijs werd gegeven in de volkstaal. Nederlands was de schooltaal in Vlaanderen en Brussel. Frans werd gebruikt in Wallonië. Het aantal basisschoolleerlingen in de zuidelijke provincies verdubbelde van 150.000 naar 300.000. Maar, het Franstalige ambtenarenapparaat in het Zuiden reageerde negatief op de implementatie van de Nederlandse taal in het leger, de overheid en in de scholen. Niet alleen Wallonië was Franstalig, de burgerij in Vlaanderen sprak meestal ook Frans.

In Vlaanderen werd Nederlands daarenboven nu de officiële taal, tot ongenoegen van de verfranste burgerij. Hoewel de voertaal aan het hof Frans was, werden wetten in beide landstalen uitgevaardigd. En nog meer ongenoegen, de uitvoerende bestuurstaal volgde de taalgrens, wat bij de verfranste burgerij in het zuiden nogal wat weerstand opriep.

Toch zette Willem koppig door, haast tegen beter weten in. Later schreef hij zelfs in zijn biografie dat hij toen al op het 'point of no return' was gekomen. Hij investeerde zwaar in de industrie en hij was de oprichter en aandeelhouder van de Algemeene Nederlandsche Maatschappij ter Begunstiging van de Volkswijt. In 1830 werd dit de Belgische Generale Maatschappij. In 1824 stichtte hij de Nederlandsche Handel-Maatschappij. Nieuwe kanalen en vele straatwegen werden in zijn opdracht aangelegd. De aanleg van onze 'Ninoofsche Steenweg' bv. werd tussen 1826 en 1828 gerealiseerd. Willem steunde ook William Cockerill in 1817 in Seraing bij de bouw van de grootste stoommachinefabriek in Europa. In 1820 bouwde dat bedrijf zijn eerste stoomboot en in 1825 zijn eerste stoomlocomotief. Het verzet neemt toe als Willem in 1823 een Taalbesluit afkondigt. Vanaf 1824 mag in de Vlaamse provincies dan alleen nog Nederlands worden gesproken. Maatregelen om de persvrijheid te beperken, brengen ook de liberalen in de oppositie.

Niet te verwonderen dat het begon te borrelen in België. Trouwens, het algemene ongenoegen maakte dat de adel, de kerkvertegenwoordigers, de franskiljonse liberalen en de verfranste Vlamingen elkaar vonden in een monsterverbond tegen Willem. Deze anti-alliantie was tegen de vernederlandsing van het bestuur, tegen de 'betutteling' van de Kerk en tegen de staatsinmenging van het onderwijs en van de armen- en ziekenzorg, dé pijlers van het katholicisme. Voor de fine fleur van België én voor de kerkvertegenwoordigers was het behoud van hun privileges dus belangrijker dan de verbetering van de levensomstandigheden van het gewone volk.

Daarenboven betekende een vorst die het protestantisme beleed niet minder dan een kaakslag voor het conservatief-katholieke zuiden.

De sterk op Frankrijk gerichte rooms-katholieke kerkelijke elite wilde zich niet onderwerpen aan deze modernistische protestantse vorst.

En dan was daar ene Louis Joseph Antoine de Potter de Drogenwalle (1786-1859), kortweg Louis de Potter, republikein in hart en nieren.

Louis was de telg uit een West-Vlaamse adellijke en bemiddelde familie. Kort nadat de Fransen hier heer en meester werden, waren er wat fricties geweest tussen vader De Potter en de Franse bezetter maar al in 1796 werden de plooiën glad gestreken. Louis zelf was een buitenbeentje. Hij trok in 1811 naar Italië, verbleef tien jaar in Rome, later nog een drietal jaren in Firenze. In 1824 keerde hij terug naar Brugge. In Italië had hij in een vriendenkring van filosofen, denkers, kunstenaars en revolutionairen geleefd en was hij een voorvechter van het jozefisme geworden. Aanhangers van het jozefisme (naar de vroegere Oostenrijkse landvoogd hier te lande, Jozef II) streefden naar een strikte scheiding van Kerk en Staat en sterke inperking van de macht van de Kerk. In 1826, na de dood van zijn vader, verhuisde hij naar Brussel waar hij trouwde met Sophie van Weydevelde (1808-1896), een meisje van niet-adellijke komaf. In Brussel begon Louis zich te roeren als journalist en begon hij pamfletten te publiceren waarmee hij wetens en willens de orangisten tegen de haren in streek. Louis werd intussen redacteur van de regeringsgezinde krant, de *Courrier des Pays-Bas*.

Hoewel Louis nog altijd veel vrienden had in de betere kringen, begon hij als journalist oppositie te voeren tegen de katholieke clerus en tegen de aristocratie, zijn jozefinistisch gedachtengoed toepassend. Van langsom meer werd de krant de spreekbuis van anti-regeringsgezinden en Louis profileerde zich allengs om meer als tegenstander van Willem I wiens absolutistische neigingen en beleidsdaden hij aan de kaak stelde. En wat kon worden verwacht, gebeurde. De aansluiting van Louis (en de krant) bij het opstandige Belgische verbond, het unionisme, waarin katholieken en liberalen zich openlijk tegen Willem I keerden. Dát kon de regering niet over haar kant laten gaan en Louis werd opgepakt en op 20 december 1828 op verdenking van samenzwering tegen de staat veroordeeld tot achttien maanden gevangenis en duizend gulden boete. Dit had een grote weerklank in België en hij werd een van de meest bekende en meest populaire opposanten van het regime. En Louis buiten zijn martelaarschap meesterlijk uit. Vanuit zijn cel bleef hij de koning en de regering bestoken met opruiende pamfletten en pleitte hij boudweg voor een andere, 'betere' staatsvorm, i.e. een democratische republiek waarin het volk meer macht moest krijgen en de macht van de elite en van de Kerk zou worden gefnuikt. Dat leidde opnieuw tot vervolging en veroordeling tot acht jaar ballingschap. Hij verbleef korte tijd in Zwitserland en keerde al gauw terug naar Rijsel van waaruit hij opruiende artikels naar andere Belgische agitators bleef sturen.

In België stond intussen de vulkaan op uitbarsten. Het gestook van De Potter moet in bepaalde kringen niet op een koude steen zijn gevallen. En toen op 25 augustus 1830 een nationalistische opera in Brussel werd opgevoerd (*De Stomme van Portici*), brak in Brussel de Belgische Revolutie uit, die onder sterke militaire steun van Frankrijk in 1831 zou uitmonden in een onafhankelijk koninkrijk België. Er volgde een woelige septembermaand waarin de 'Hollanders' uit België werden verjaagd.

En al op 26 september 1830 namen negen mannen, zes uit de 'haute bourgeoisie' en drie van adellijke afkomst in een achterkamer in Brussel het voortouw.

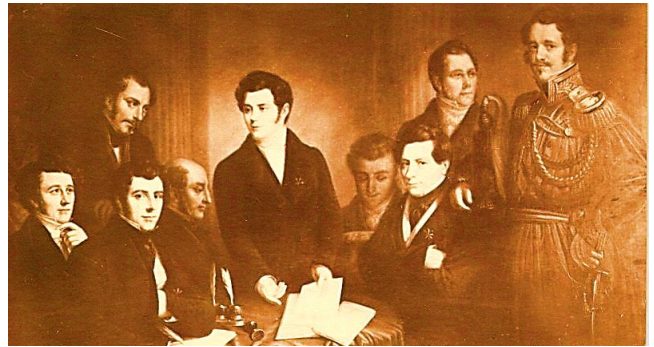
Ze benoemden zichzelf tot leden van het 'Gouvernement Provisoire', later voor de vorm in het Nederlands herdoopt tot 'Voorlopig Bewind'. Op 4 oktober werd dit Voorlopig Bewind officieel geïnstalleerd en versterkt door.....Louis De Potter die einde september uit Rijsel naar Brussel was teruggekeerd en daar door het volk als een bevrijder was ingehaald. De toevoeging van De Potter was onder meer een strategische zet om de 'legaliteit' van de installatie van het Voorlopig Bewind/Gouvernement Provisoire meer kracht en luister bij te zetten.

Op 10 oktober 1830 schreef het Voorlopig Bewind verkiezingen uit om een Nationaal Congres te verkiezen. Op 3 november kozen 30.000 cijns- en bekwaamheidskiezers de 200 leden van het Nationaal Congres. Dat Nationaal Congres moest 200 leden uit 'alle lagen van de bevolking' tellen en zou uiteindelijk het land besturen van 10 november 1830 tot 20 juli 1831. En uiteraard was er nood aan een grondwet. Al op 6 oktober 1830 kreeg een commissie ad hoc de opdracht deze grondwet vorm te geven. Die grondwet kwam in ijlt tempo tot stand. De commissieleden vonden uiteraard niet opnieuw het warm water uit.

De Belgische grondwet werd zonder meer een evenwichtige synthese van de Franse grondwetten van 1791, 1814 en 1830, van de Nederlandse grondwet van 1814 én van het Engels staatsrecht. Het werd echter geen samenraapsel maar juist een origineel werkstuk, voor zijn tijd ultramodern van opvatting. De voornaamste elementen zijn in 2025 nog steeds van kracht. Zo kreeg België dus een parlementaire staatsstructuur. Het hoofdprincipe van de grondwet was de scheiding der machten. Deze drie machten waren: de wetgevende (Kamer en Senaat), de uitvoerende (de Koning en zijn ministers) en de rechterlijke macht (de rechtbanken). Deze Belgische Grondwet was zonder meer revolutionair en 'du jamais vu' (volgens de woorden van de toenmalige paus Gregorius XVI die slechts met de grootste moeite kon worden overtuigd om zijn goedkeuring te verlenen). Deze Grondwet maakte dan ook komaf met het voorheen verlicht despotisme, devalueerde de macht van het Instituut Kerk en introduceerde een constitutionele en parlementaire monarchie.

Dat parlement, door cijns kiesrecht voorbehouden aan de vermogende klasse, was georganiseerd in een tweekamerstelsel: de Kamer van volksvertegenwoordigers met vertegenwoordigers van de hoge burgerij en de Senaat samengesteld door leden van de adel. Er werd veel ruimte gemaakt voor een vrij grote provinciale autonomie (de departementen uit het Franse Tijdperk).

En Louis De Potter? Die had zich geweerd als een duivel in een wijwatervat en had zich geuit als fervent tegenstander van een monarchistische staatsvorm. Hij had daarentegen hartstochtelijk gepleit voor een confederatie naar Zwitsers model, gegoten in een republikeinse staatsvorm. Tevergeefs. De druk van de Kerk, de Franssprekende Vlaamse adel, de verfranse middenklasse en de Waalse adel (die vooral onder impuls van baron Surlet de Chokier, de Regent van België nota bene, eerst nog had geijverd voor een 'rattachement' bij Frankrijk) was té groot geweest. Het establishment had de gelederen gesloten. Het was allen tegen één geweest. En op 22 november 1830, bij de stemming door de leden van het Nationaal Congres, kozen 187 leden voor een constitutionele monarchie als staatsvorm. De Potter en 13 medestanders moesten de duimen leggen. Hij trok zich toen in arren moede als verongelijkt en gebroken man terug nadat hij amper zes weken bij het bestuur van het nieuwe land betrokken was geweest. Maar nog gaf hij het niet op. In de daaropvolgende maanden sprak hij zich in de kranten *Le Belge* en *L'Emancipation* kritisch uit over de nieuwe Belgische overheid. In februari 1831 moest hij trouwens vluchten, samen met een aantal gelijkgezinden, voor de repressie tegen de tegenstanders van de Belgische monarchie. Hij ging in Parijs wonen. Einde 1838 kwam hij naar Brussel terug, maar in 1839 schreef een teleurgestelde De Potter dat er in België minder vrijheid was dan vroeger en dat België en Nederland (ondertussen ook een grondwettelijke monarchie geworden) best weer herenigd zouden worden. Hij keerde zich af van de liberalen en bekeerde zich tot het socialistische gedachtengoed. Maar intussen was hij nog slechts een luis in de pels geworden, werd hij met de nek aangekeken en de meeste van zijn vroegere 'vrienden' namen bewust afstand. Louis de Potter keerde naar Brugge terug om er te sterven in 1859.

*Het Voorlopig Bewind,
Louis De Potter vierde van links*

De bizarre zoektocht naar een koning

Nu nog even terug gaan in de tijd.

Het Nationaal Congres had dus in 1830 besloten dat het onafhankelijke België een parlementaire constitutionele monarchie moest worden. Daarenboven moest het toekomstig Belgische staatshoofd 'koning der Belgen' worden genoemd en niet 'koning van België', een belangrijke nuance waarmee het Congres zich openlijk afzette tegen de absolute monarchie. Ze hadden met Willem I hun les geleerd. In afwachting dat er een voor alle partijen aanvaardbare koning zou worden gevonden, werd op 24 januari 1831 de rooms-katholieke Waalse edelman, baron Erasme Louis Surlet de Chokier tot tijdelijk regent van België benoemd.

In februari 1831 verkoos het Congres de hertog van Nemours, Lodewijk van Orleans, de zoon van de Franse koning Louis-Philippe, als toekomstig vorst. 'Na rijp beraad' weigerde Lodewijk van Orleans het 'aanbod' vermits zowel Oostenrijk als Engeland zich openlijk tegen hem verzetten omdat hij té hechte connecties had met Frankrijk. Bovendien vond zelfs zijn eigen vader het te gevaarlijk, waardoor zoonlief dan maar de troon weigerde. Zijn tegenkandidaat, die het dan weer onder zware (tegen)druk van Frankrijk en Engeland niet heeft gehaald, was Karel August Eugène Napoleon de Beauharnais, kortweg August van Leuchtenberg, 2de hertog van Leuchtenberg, vorst van Eichstätt, hertog van Santa Cruz maar ook kleinzoon van Joséphine de Beauharnais, de ex van Napoleon Bonaparte. Viel te begrijpen dus.

Een derde kandidaat die het evenmin haalde was Karel Lodewijk Johan Jozef Laurens uit het huis Habsburg-Lotharingen.

Hij was aartshertog van Oostenrijk, prins van Toscane, hertog van Teschen en de jongere broer van keizer Frans II, Keizer van het Heilige Roomse Rijk en Keizer van Oostenrijk; deze keer stelden zowat alle landen, behalve Oostenrijk, hun veto, omwille van zijn te nauwe band met Oostenrijk.

Uiteindelijk werd, onder druk van Engeland, gekozen voor Leopold Georgius Christianus Frederik van Saksen-Coburg-Saalfeld, prominente telg van de dynastie Saksen-Coburg en Gotha, die wij nu kennen als Leopold I en die trouwens een verre neef was van Willem I via hun gemeenschappelijke voorouders hertog Ferdinand Albrecht II van Brunswijk-Wolfenbüttel, gehuwd met zijn verre nicht, hertogin Antoinette Amalia van Brunswijk-Wolfenbüttel. Leopold was een man van de wereld, een meertalig topdiplomaat die zich als een visje in het water van de Europese hoven bewoog. Hij was trouwens weduwnaar van de in 1817 overleden kroonprinses Charlotte Augusta van Engeland en had door zijn huwelijk in 1816 de Britse nationaliteit verworven. Eigenlijk haalde hij zijn neus op voor het verarmde België, ook al omdat hij zijn zinnen had gezet op Griekenland. Daarenboven vond hij de door het Nationaal Congres goedgekeurde nieuwe grondwet van België veel te liberaal en té fnuikend voor zijn autocratische ambities. Wat kon hij trouwens in het verpauperde België gaan doen? Zijn vingers verbranden? Hij liet weten dat hij tot zijn spijt niet kon ingaan op het aanbod. Brute pech voor hem echter. Want alweer onder druk van de Grote Europese mogendheden ging het feest in Griekenland niet door. Leopold kwam nu willens nillens en haast schoorvoetend op zijn stappen terug. België was dus voor hem maar tweede keus maar dit was wederzijds. Dat irriteerde hem mateloos. Het uitoefenen van druk bleef intussen voortduren. Een ernstig Belgisch bezwaar was trouwens ook dat Leopold lutheraans was. De herinneringen aan de gecontesteerde protestantse Willem I lagen nog te vers in het geheugen. Voor- en tegenstanders stonden bijna met getrokken messen tegenover elkaar. Uiteindelijk werd een typisch Belgisch compromis (toen al) gesloten. Leopold moest de schriftelijke verzekering geven, zijn erewoord volstond niet, dat hij met een katholieke prinses zou trouwen

en zijn kinderen katholiek zou opvoeden. Meteen werd ook beslist dat toekomstige leden van het Belgische koningshuis niet zouden mogen trouwen met iemand van het Nederlandse koningshuis (Huis Oranje-Nassau). De aversie voor Het Huis Oranje-Nassau was dus groot (staat trouwens ook nog in 2025 in de grondwet ingeschreven). In Londen, Parijs en Berlijn werd opgelucht adem gehaald. In Den Haag begon men de messen te scherpen.

Leopold I legde op 21 juli 1831 de grondwettelijke eed af als eerste Koning der Belgen. De Belgisch-Engelse relaties bleven onder zijn bewind wel opperbest wat hem dikwijls heeft geholpen bij de achterhoedegevechten met Willem I. De latere, haast legendarische Engelse 'Queen Elisabeth' was immers zijn nicht, want ze was de dochter van koning George III en Victoria van Saksen-Coburg-Saalfeld, Leopolds zus. Hoewel ruim de helft van zijn nieuwe onderdanen het Frans niet machtig was, heeft Leopold ook nooit meer dan een beetje verhaspeld Nederlands kunnen spreken. De meeste van zijn opvolgers zullen het er niet veel beter van afbrengen.

Het eerste 'gearrangeerde' Belgische vorstenpaar: Louise Marie en Leopold

De eerste echte en volledige wetgevende verkiezingen van België vonden plaats op 29 augustus 1831. Het waren de allereerste verkiezingen voor het nieuwe bicamerale parlement, waarbij Kamer en Senaat voor de eerste keer (volledig) werden verkozen. Dit kiessysteem was gebaseerd op de Grondwet van 7 februari 1831 en de Kieswet van 3 maart 1831, beide ingevoerd door het Nationaal Congres. 102 leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers en 51 leden van de Senaat werden verkozen bij absolute meerderheid in 44 kiesdistricten.

Maar hou je vast! Slechts 46.000 mannen, i.e. 1,1% van de toenmalige Belgische bevolking, die minstens 25 jaar of ouder waren én die belastingen betaalden (de kiescijs), waren kiesgerechtigd en hebben dus die leden van de Kamer en de Senaat verkozen. Haast niemand van diegenen die in Brussel tegen het Nederlandse leger van Willem I had gevochten, bijna allemaal 'gewone' mensen, was kiesgerechtigd! De volksvertegenwoordigers en senatoren vertegenwoordigden m.a.w. de belangen van de elite van vóór de revolutie. Niet de belangen van diegenen die de revolutie hadden gewonnen! Het was dus oude wijn in nieuwe zakken of om het een beetje kleurrijker te zeggen, het waren veelal de oude politieke krokodillen die wéér op het voorplan stonden om hun eigen belangen en deze van hun breed netwerk, inclusief deze van de Kerk, te vertegenwoordigen en te verdedigen, in het

Frans! Het Nederlands was immers de taal van de Nassauers. Het zou nog ruim een eeuw duren vooraleer 'het Vlaamsch' als volwaardige taal in België zou worden erkend.

Uiteindelijk haalde de Fransgezinde vleugel van het Nationaal Congres toch nog haar gram want er werd een huwelijk gearrangeerd met de katholieke prinses Louise Marie van Orléans, dochter van koning Lodewijk Filips I van Frankrijk en zus van Lodewijk van Orleans, de oorspronkelijke preferente kandidaat van het Congres. De verbintenis met Louise Marie, die 22 jaar jonger was dan Leopold, was een zuiver politieke zet om de relaties met Frankrijk te verbeteren en zo de Belgische onafhankelijkheid en diplomatieke positie te versterken. Leopold en Louise Marie huwden op 9 augustus 1832 in het Franse Compiègne.

Willy De Smedt

Ballade voor Lepus

Zoals Kristien Hemeryckx het in haar inleiding al aankondigde, verdwijnt op 31 augustus een mooi stuk Pajots erfgoed. Veel Rausa-lezers zullen met ons treuren. De Woestijn zal leeg zijn zonder de Lepus Europaes (simpelweg 'den haas'). In naam van velen deze droevige, ironische en dankbare ballade...

WE

Voor Linda en Marianne

Wanneer Den Haas ooit echt zijn deuren sluit,
dan vlucht ik onverwijld het ondermaanse uit,
notaris, verwittig dan terstond mijn erven,
want dan wil ik binnen het etmaal sterven.

Wat heeft dit jachtig streven nog voor zin,
het doelloos jagen op gezag of op gewin,
wanneer de laatste vluchtweg wordt afgesneden
naar waar wij konden schuilen tegen het wrede heden.

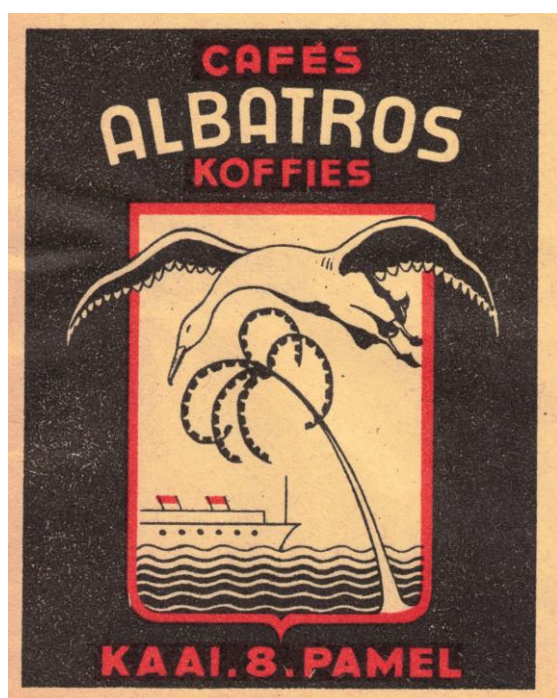
Hier werden onze smarten in hartelijkheid gesmoord,
werd pijn geheeld door Linda's zalvend woord.
Vaag klinkt nog in ons oor de nagalm van Mariannes stem,
destijds muziek, nu nog een ver gefluisterd requiem.

O Prince, laat dit wrede lot ons zijn bespaard,
zonder dit toevluchtsoord is ons bestaan geen stuiver waard.
Gooi dan mijn verzen in het vuur en strooi mijn as maar uit
want ik wil niet meer verder wanneer den Haas zijn deuren sluit.

Het Albatros-mysterie: opgelost!

En weer is het François De Neef die met de oplossing komt. Hij wist ons heel wat meer te vertellen over het huis aan de Pamelse Kaaistraat waar we naar verwezen in Rausa 3 van begin dit jaar:

In Pamel staat het pand op de foto in Rausa gemeenzaam bekend als "den Albatros". Na de Tweede Wereldoorlog was er inderdaad een koffiebranderij gevestigd. Aanvankelijk marcheerde die vrij goed want na vier jaar peëen drinken was de vraag naar koffie groot. Hieronder een publiciteit van branderij Albatros (verzameling Fr. D.N.).

Dat zaakvoerder Maurits Laurent Verleye (°Zedelgem 1911) zich in Pamel vestigde is geen toeval. Zijn vader, Edmond Verleye, trouwde in 1907 te Elsene met Séraphine Goossens geboren te Pamel in 1876, dochter van Petrus Goossens en Marie Stichelmanns (woonden op de Keer en in de Piezelstraat).

Verleye junior had dus voeling met de streek. In 1931 deed hij zijn legerdienst in een regiment artillerie. In 1938 trouwde hij te Okegem met Clémentine Staels, aldaar geboren in 1915, dochter van Ivo Staels en Catherine Van de Perre.

Het paar had er drie kinderen: Freddy, Lydia en Luc. Na de oorlog zakten ze af naar de Kaai in Pamel. Eind '54 ruilde het gezin Verleye Pamel voor Zottegem. Of de branderij mee verhuisd werd dan wel stopgezet werd, is mij niet bekend.

Na het vertrek van de eigenaars hebben Jozef Gustaaf Elpers (Jef van Vauken, °Pamel 1910 - +Liedekerke 1997) en Martha De Leeuw (°Meerbeke 1911 - +Pamel 1994) zich begin 1955 in het pand gevestigd. Jef van Vauken, getrouwd in 1937, woonde voordien te Ledeberg aan de Dries tussen Milleke Poetj (De Saeger) en Jan Bazasj (Van Tricht). Zijn wieg had op de Zavelberg gestaan. In zijn pakhuis aan de Kaai hing altijd en zoete geur van rijpe appels, bestemd voor de handel. De mensen uit de buurt kwamen er in de jaren '60 voor weinig geld het krabos kopen om trot mee te maken. In Pamel veranderde zijn bijnaam. Daar stond hij bekend als Jef Appel. Zijn vrouw overleed te Pamel, hij in St.-Raphael in Liedekerke.

Tijdens de oorlog, vóór Verleye in Pamel kwam wonen, was het pand onbewoond (wat nog niet wil zeggen dat er geen activiteit was; er stond alvast niemand gedomiciëerd). De vorige bewoners, Jef Pauwels (°Pamel 1887) en Leontine Van Snick (°1890), waren al voor de oorlog naar de Fonteinstraat in Okegem verhuisd.

Met deze duidelijke uitleg van François is het hele mysterie opgelost en kunnen wij dit hoofdstuk afronden.

Nieuwe publicatie van Team Kattem: Stenenkruis

Het blijft bruisen op Kattem! Nadat ze er eind vorig jaar al hadden voor gezorgd dat het vermaarde Stenen Kruis een veilig onderdak kreeg in het Kattemse kerkje en vervangen werd door een monumentaal nieuw exemplaar, zorgden ze nu ook nog voor een interessante publicatie. Daarin krijg je naast vele foto's ook het hele verhaal van het Stenenkruis en bovenop knappe Kattemse verhalen van Erik Brion en Ronny Geeroms, maar ook 'onze' Hubert De Bolle en (nog maar eens) François De Neef zorgden voor boeiende teksten. Meer info op www.kattem.be

Marina Wyns, veertig jaar dorstigen laven

Matteüs heeft het in zijn evangelie bij hoofdstuk 25 (vers 35 tot 36) over de werken van barmhartigheid: "Ik had dorst en gij hebt mij te drinken gegeven". Een dame die deze Bijbelse opdracht al veertig jaar met overtuiging in de praktijk brengt, is Marina Wyns.

De Rausa-lezer weet dat wij er op de redactie over waken het hele maatschappelijke spectrum te bestrijken. Alle kunsten en ambachten, elk wetenschappelijk onderzoekwerk en alle technische evoluties worden bij ons vanuit erfgoedperspectief benaderd. Het edele beroep van kastelein is zo'n studie dus ook meer dan waard. Gemeenzaam zal men het eerder over 'herbergier' of 'kroegbaas' hebben, maar wanneer je de nobele tapkunst bedrijft zoals Marina, dan vinden wij 'kastelein' net iets beter bij haar passen.

Wanneer je na een stevige zomerse wandeling de Puttenberg hebt beklommen, en nog honderd meter een zwenking naar links hebt overleefd, dan kun je in 'Het hart van Roosdaal' de zegening van het derde werk van barmhartigheid aan den lijve ondervinden. Daar staat Marina achter haar toog, kranig als een kapitein op haar schip, maar deemoedig als de barmhartige Samaritaan, om je deskundig van de passende lavenis te voorzien.

Dat doet ze nu al vier decennia met overgave en met liefde. Een prestatie waaraan wij in de volgende alinea's aandacht willen besteden. Wij mochten haar verhaal optekenen tijdens een zeldzaam rustig moment. Dat verhaal begon in de schaduw van het Leerbeekse Sint-Pieterskerkje.

Een café met annex feestzaal, aan een gezellig pleintje, in de buurt van de Edingse steenweg, het was de ideale locatie voor een typisch dorpscafé.

De ouders van Marina stonden hier achter de tapkast. Vader Wyns was amper dertig jaar toen hij ziek werd. Moeder moest het gezin met negen kinderen overeind houden. Logisch dus dat Marina al van in haar prille jeugd werd ingeschakeld in het laven van de dorstige Leerbekenaren. Wij kunnen ons voorstellen dat een jongedame met een natuurlijke charme een bijkomende motivatie was voor de jonge kerels uit de buurt.

"Het was logisch dat ik insprong. Je moet je het leven van mijn moeder voorstellen: het café (met bijhorende zaal) draaiend houden, negen kinderen opvoeden en een zieke echtgenoot verzorgen. Vader was 47 toen hij stierf.

De dood heeft in onze familie altijd hard toegeslagen: mijn zus haalde nauwelijks de zestig en drie van mijn broers hebben zelfs die leeftijd niet gehaald. Ik heb geleerd om nooit de moed op te geven. Je moet je vasthouden aan de goede dingen, optimist blijven.

Het prachtig gerestaureerde Sint-Pieterskerkje in Leerbeek

Ik heb moeder dus jaren bijgestaan in het café. Al doende leerde ik 'de stiel', hoe je discreet, soms kordaat, maar altijd ook met een luisterend oor met je klanten moet omgaan. Mijn zus, die wat radder is van tong, hielp ook mee, maar wanneer het wat moeilijkere klanten waren, dan moest ik de zaak oplossen. En dat lukte me vrijwel altijd. Ik denk dat je dat talent een beetje moet meegekregen hebben.

Maar toch wou ik aanvankelijk een andere richting uit met mijn leven. Ik kon aan de slag in een Anderlechtse fabriek. Toen die echter na tien jaar de deuren sloot, moest ik op zoek naar ander werk.

Ik was intussen getrouwd en een kennis van mijn man vertelde dat er op de Zavel een café leeg stond: 'In 't Hart van Roosdaal'. Ik weet niet of dit geografisch wel echt klopt, maar ik vond het vooral een mooie naam omdat je het ook kon zien als het kloppende hart van het dorp. Ik was toen 27, in de fleur van mijn leven, ik kende het vak en dus waagde ik in de zomer van 1985 de sprong. Ik weet nog dat we al meteen volop meededen met de Dikke van Pamel-herdenking. Ik kende hier op de Zavel al wat volk, mensen die vroeger ook al eens langs kwamen in ons café in Leerbeek. Ik heb bovendien een grote familie en dat was zeker in het begin een grote steun om het cliënteel te doen groeien. Onze zaak werd de thuis van een vogelpik-club. Soms waren ze hier met dertig of veertig man aan het spelen. Op zo'n momenten moet er wat afgetapt worden."

Waar er volk is, wil iedereen wel zijn. Het Hart van Roosdaal werd een echte trekpleister.

Iedereen kwam (en komt) er over de vloer, de eenvoudigste stukadoor en de deftigste dame. Het was er ook vaak 'dikke ambiance'.

Marina had van haar moeder een pronkstuk meegekregen, een jukebox van het merk Ami. Daarop vond iedereen wel een hitje waarop al eens een dansje werd 'geplaatst' of uit volle borst werd meegezongen. Marina gaf ook blijk van ondernemingszin. In 1988 breidde zij de gelagzaal uit zodat er ruimte was om twee biljarten te plaatsen. Een meesterlijke zet, want daar komt dan ook weer vaste klandizie op af. De witte en rode ivoren bollen rollen nog steeds over het groene vilt en nog altijd is het bij Marina de zoete inval.

Toch blikt ze soms wat mijmerend terug op de voorbije decennia.

"Er is in die veertig jaar veel veranderd. Vroeger kwamen de jonge gasten hier vanaf hun zestien, zeventien jaar hun eerste sigaretje roken en hun eerste pilsje proeven. Die leeftijdscategorie zie ik nu nog maar zelden. De muziek komt ook niet meer van de jukebox, maar heeft plaats gemaakt voor Spotify en ook de (weliswaar terechte) verstrenging van de wet op het nuchter rijden heeft duidelijke gevolgen."

Maar zoals het in haar genen zit, doet Marina nog altijd het 'hart van Roosdaal' kloppen. Of je nu eens om de maneschijnen binnenwipt of vaste tooghanger bent, zij onthaalt je altijd met evenveel vriendschap. Zij blijft een voorbeeld voor iedereen die het voornemen heeft om carrière te maken in de horeca.

Jammer genoeg heeft een zware val op kerstavond nogal wat sporen nagelaten. Wij duimen dat zij binnenkort toch weer goed te been zal zijn zodat zij (later dit jaar) de veertigste verjaardag van haar zaak zorgeloos mee kan vieren en, laten wij hopen, nog jaren nadien de dorstigen kan laven. Zij zegt hierover zelf: "In den IJzer in Borchtlombeek tapt er iemand die nog tien jaar ouder is dan ik!"

Zo'n uitspraak geeft moed. Mocht je haar alvast een hart onder de riem willen steken, spring dan zeker eens binnen en als je enig zangtalent heb, zing dan, haar ter ere, het lied dat uw nederige dienaar voor haar schreef (met dank aan Rocco Granata voor de onvergetelijke melodie)...

Ik zing vé alen 't lieken va Marina,
Ze eid de charmes van een ballerina,
gotj mor op ziek van ie tot achter China:
zoe'n fouèn bozinne venjde nivvest nie!
As'k ie op Léberg dèsteg rond zotj loeëpen
en goesten etj vé a een pinjt te koeëpen,
kafeekes zender ie nemieë mé oeëpen,
mo ba Marina venjde a gerief!

**Marina, Marina, Marina,
we ston in ee rotjen vé a.
Marina, Marina, Marina,
wa zonzj men toch doen zonder aa.
Aske é oeërt klappen
of pinjtes zie ston tappen,
dein paasde: da zèn lappen,
azoeë een felle vraa.
We ston ons te verdringen
oem vé a ne kieë te zingen,
et ès nie te bedwingen,
we zen zoe zot van aa!**

Ge kinjt et on de mensjken nie vertellen
oe skoeën da zouè kalanten kan bestellen,
me veel mieër stouèl as flaa fotomodellen
gitj zouè gelèk een fee a pinjten ooët.
'k Em ee veel liever as 't strand van Ibiza,
z' es straffer as da toreken va Pisa,
éë lach es skoenjer as de Mona Lisa,
Marina, dat es Venus op nen dooët...

Marina, Marina, Marina,
we ston in ee rotjen vé a. (enz.)

Walter

Kampioenen: bollen rollen op de Ketelberg

Wij hadden ons voorgenomen om dit jaar de 'Roosdaalse kampioenen' in het zonnetje te zetten. Zoals je van ons gewoon bent, houden wij ons aan ons woord. In deze editie een interview met twee van onze heel bijzondere kampioenen: Carine Bourgonjon en Patrick De Meyer, allebei leden van DAIS, wat staat voor Doe Aan IntegratieSport. Zij werden begin dit jaar tijdens de kampioenenenviering in Het Koetshuis gevierd als bowlingkampioenen. Overigens werden nog andere leden van DAIS op diezelfde viering gelauwerd: Sandra (behaalde zilver, bowling), Wesley (atletiek), Sarah (badminton) en verschillende voetballers. We trokken naar de Lombeekstraat waar zij ons opwachtten in woonondersteuningscentrum De Ketelberg Pamel. Carine vertelt:

"Eigenlijk ben ik van Gent, maar ik woon nu al een hele tijd in Pamel. Met de leefgroep leerden we regelmatig alle soorten sporten kennen.

Daardoor ontdekte ik dat ik heel goed ben in bowling. Door veel te oefenen, werd ik altijd nog beter.

Met Dais oefenen wij om de veertien dagen in Belleheide. Dat is natuurlijk heel gemakkelijk, we moeten hier maar honderd meter ver gaan."

Met 'we' bedoelt Carine ook Patrick De Meyer die eveneens in de Ketelberg woont en ook een gelauwerde bowler is.

"Ik kom uit Schepdaal. Ik ben het hier in-tussen al goed gewoon en ik ga veel naar activiteiten hier in het dorp. Maar ik ben dus ook lid van Dais en samen met Carine trainen wij in de Belleheide om ons voor te bereiden op de toernooien."

Carine:

"Op zo een toernooi word je verdeeld in categorieën. De leeftijd speelt een rol, maar ook hoe goed je bent en wat je vroeger al gewonnen hebt. Omdat ik al dikwijls mooie uitslagen heb behaald, speel ik ook steeds in de hoogste categorie. Zo heb ik op het vorige grote toernooi in Hasselt gewonnen met een 'strike' en een 'spare'. Daarmee heb ik een beker gewonnen en die staat nu tussen al die andere bekens te blinken op mijn kamer."

Voor de lezers die net als ik weinig verstand hebben van het bowlen, legt Patrick uit wat toelichting bij de terminologie:

"Een strike heb je wanneer je met je eerste worp alle kegels omver kan gooien. Een spare betekent dat je in twee beurten alle kegels hebt doen vallen. Wij kregen van Dais een trainingspak, maar dat doen we enkel aan op toernooien. We kregen ook speciale schoenen en die dragen wij ook bij de trainingen."

Carine:

"We doen veel toernooien! Hasselt, Brassaant, Breda en binnenkort Kortrijk. Maar we hebben ook al dikwijls in het buitenland gespeeld. Ierland, Nederland en zelfs in Dubai!"

Patrick:

"Het doet ook wel deugd dat het gemeentebestuur ons ook heeft uitgenodigd op de kampioenviering en dat we daar tussen al die andere kampioenen mogen gaan staan."

Op de vraag wat nu de mooiste herinnering is uit hun bowlingcarrière hebben ze meteen een antwoord klaar...

Carine:

"Elke keer wanneer ik op het podium mocht staan. Ik heb al een keer op het derde trapje, een keer op het tweede, maar ook al eens op het hoogste trapje mogen staan met een gouden medaille."

Patrick:

"Als je zo een beker gewonnen hebt, dan kun je daar wel een beetje mee 'stoefen', maar het tofste zijn toch wel die busreizen naar een toernooi. Daar voel je echt de kameradschap. En als we dan met een hoop bekens kunnen terugkeren, dan maakt het dat nóg plezieriger."

WE

Onze bowlingkampioenen, Patrick De Meyer en Carine Bourgonjon, fier poserend met bekens en medailles die ze wonnen op nationale én internationale toernooien.

Op de tinnen van de torens...

De torenhaan. Zowat elke kerktoernspits in Vlaanderen heeft een windwijzer, een haan en veelal een bol. Soms is de haan zélf de windwijzer. Waar komt dit gebruik vandaan?

Deze weerhaan hebben we te danken aan een pauselijk edict uit de 9de eeuw toen paus Nicolaas I opdracht gaf om een haan op alle kerktoerns te plaatsen, samen met het bestaande kruisbeeld en de bol. Hij haalde dit idee bij bisschop Rampertus van Brescia (Lombardije-Italië) die in 820 een bronzen windhaan had laten gieten om op de toren van de kerk San Faustino Maggiore te plaatsen. Vandaar ook dat de windhanen veelal 'verguld' of 'verkoperd' zijn. De symboliek hierachter was de appel als teken der verzoeking (denk maar aan Adam en Eva), het kruis als zinnebeeld van het gebed en de haan het beeld der waakzaamheid. Gaandeweg is alleen de bol en de windhaan, soms alleen de haan zelf, overgebleven. De haan was eigenlijk een oeroud heidens afweersymbool. Bij het aanbreken van een nieuwe dag kraait hij. Zo verdrijft hij als het ware het duister en verwelkomt hij elke dag het licht opnieuw. Bij de kerstening heeft het christelijke geloof dit symbool overgenomen. Er werd naar verwijzingen naar de haan in de bijbel gezocht en men vond die ook. Jezus zei immers tegen Petrus (de eerste paus): "Ik zeg u, Petrus, deze nacht zal de haan niet kraaien voordat jij driemaal geloochend hebt dat jij mij kent." Sindsdien is de haan het symbool van Petrus die de leer van het christelijke geloof tot het einde van zijn dagen is blijven verkondigen. In die betekenis staat het beestje ook vaak afgebeeld op biechtstoelen.

In Nederland, in de regio boven de grote rivieren, prijkt op de toernspits van lutherse kerken dan weer een zwaan. Volgens de lutheranen verwijst deze zwaan naar de theoloog Johannes Hus (Hus betekende in Tsjechisch: gans). Hus stierf in 1415 in Praag op de brandstapel wegens vermeende ketterijen. Hij zou toen uitgeroepen hebben: "Gij verbrandt een gans, maar er zal een zwaan uit zijn as herrijzen".

Deze uitspraak zou een eeuw later (1517) worden opgepikt door de protestantse volgelingen van Maarten Luther.

Zo werd de zwaan hét herkenningsteken van de lutherse kerk. Het was wel zo dat de zwaan al bij onze Germaanse voorouders als mythische heilige vogel werd vereerd. Ook dit heeft er toe bijgedragen dat de zwaan als windwijzer door de lutheranen op de kerktoern werd geplaatst.

Willy De Smedt

Maar ook zo'n sacraal ornament ontsnapt niet aan de destructieve wetmatigheden van Moeder Natuur. In Pamel weten ze ervan mee te spreken. Op 19 mei was er plots opschudding in het dorp toen een mastodont van een kraan naar de spits van de toren neigde en haan en kruis van de toren werden geplukt. Hoog tijd, zou blijken, wanneer zij hun vracht op de begane grond deponeerden.

De mannen zonder vrees, medewerkers van een Ninoofse firma, onervaren maar vriendelijke kerels lieten ons het vier meter hoge kruis bewonderen dat zij zo'n zeven decameter hoger uit de spits hadden verwijderd. Zij toonden ons ook de groen verroeste koperen windhaan die ze eerder al in

veiligheid hadden gebracht.

Even later lieten ze zich weer naar boven hijsen om de loshangende elementen aan de dakkapellen te verwijderen en de toren weer veilig en regendicht te maken. Dankzij de vakkundige ingreep van deze bekwame stielmannen, kunnen we weer met een gerust gemoed de Sint-Gorikskerk benaderen.

Het is nu afwachten of en wanneer haan en kruis weer als een baken boven het Parmelse landschap zullen uitsteken.

WE

Klap van hier: nen arjaunoeter

Al een keer in het Rausa-archief gedoken? Wij willen je meteen verwittigen dat dit niet zonder gevaar is. Wanneer je door het rijke beeldmateriaal gaat kan het heimwee soms pijn doen en wanneer je sommige teksten herleest grijpt de nostalgie meteen naar de keel. Het overkwam ons toen we nog eens aan het bladeren waren in het DF-Klokje, het legendarische ledenblad van Davidsfonds Roosdaal. In het zomernummer van 1994 vonden we een weergaloze tekst van onze betreurde vriend **Jef Bulté**, iconische leraar, geweldig causeur en prachtige mens. Na het herlezen van zijn 'Arjaunoeter' heeft het vele minuten geduurd vóór we bijkwamen van het lachen. Zonde toch dat dit pareltje ligt te verkommeren in ons archief. Wij hebben zijn stukje daarom pas-klaar gemaakt voor onze dialectrubriek en bieden het onze lezers aan als zomerse tip.

Mokt zelf aën Arjaunoeter

W' emmen van 't jour nog nekke ne zomer g'ad gelèk as vee d'n oorlog, azoe ieën'n wou dat' in de weik oeëk zondag ès. Vé de menjsken dat op azoe ne wermen dag zonjn goest'n emmen vé ne kieë iet anders te doen, emme men e goe gedacht: mokt zelf aën Arjaunoeter.

Wad éjje vandoen?

E proper stiksken bicht of bazaar, e rolleke vazjelink, nen tèppen mé ne groeëten boelong, e filledoken en ne zjoeben, e pour dikke zjoevers, 't bovestik van nen nezendrip, een antvol krabbelink van de moelje, ieënegste rebbekes, een alf dozouèn loekes, ne goejje skep parregerèk en een echt verooëbakkes.

Werkwouèze:

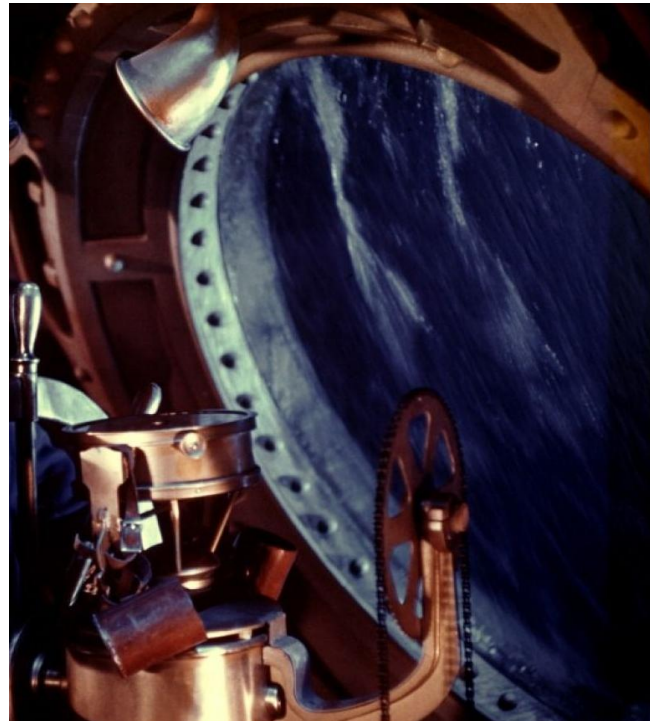
Ge pakt ieëst et stiksken bicht. Da moejje vé te begin'n goed overpampel'n. Dernou moejje da bewerken met de groeëten boe-long van nen tèppen. Aske da goe doetj gojje zien da da goed ès ve et krabbelink van de moelje.

Dernou moejje nouèg begin'n te toeken tot as den bicht goe blinkt. Tein ewa vazjelink rond drooën (ounoggentrenjt dètteg sente-meiters).

Pastop, dat es e sekier werksken. Den echte knoeffeir eget ondertinken al dee dammen dou na de zjoeben gon op vastmouken en aske da vazjelink nie goed opgedrooëd etj, tein gon a kallekes noeët nie goe marsjeer'n. Da zo spouèteg zijn aske aèn Arjaunoeter wiljt meepakken no 't booëte-land. In de mieëste lan'n rondoem émmé ze gin goei rezervestikken oemdasse de pos-jense nie emmen vé da goe nou te meit'n. Dovee ne goejje roud: ge moetj et vazjelink en derno oeëk e pour toekers mé e klein toerlaviesken goe vastloeter'n!

En na komt et moejlèkste stik van 't werk: ge moetj t filledoken goed afjakker'n tot ast' nemië lotert. Vervolges gojje de filedo vastmouken op et bovestik van den nezendrip. Oppassn dagge de zwosj nie abbemeert. Smosjter vé de sterkte mo ieënegste dikke zjoever op. G' etj a meskien al afgevrougd: "wou dien'n douè rèbbekes vé?

Ge zotj toch eve goed ieënegste kletters kinnen bezegen?" Mo joeng toch, gieën kin-jerozzjerouè è!

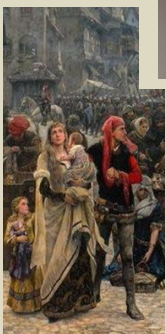
Ge wetj toch dagge mé kletters nou een poeës bèzzelink in de piskaas krouègt. En wa da dobouè nog erger ès: de voejjerink gout 'tnanjsel'n. 't Es dovee dammen reb-bekes gon bezegen, oeëk vé de zwour be-lasting van de willewilg en de dier petoeter-kes te vermouèn. En dein nog didde: 't es best van den nezendrip vast te mouken me sliepeslap, ge gotj wel zien dat'n deein be-ter gou foesjel'n. Na meegder de loekes op-snoeter'n. Na nog allieën de et parregerek opsjoefel'n en den arjaunoeter mé e koppel pisjers on de mier angen en et verooëbak-kes der tege zett'n.

Allè, nog veel foesjelplezier!

Jef Bulté

Middeleeuwse medemensen

11 december, Het Koetshuis

i.s.m.
Davidsfonds
Roosdaal
Reserveren:
erfgoed
.rausa@gmail
.com

Ook dit nog:

Onze winterlezing zeker al noteren in je agenda: 'Middeleeuwse medemensen, door Dr. Jonas Roelens.

Als zomerattentie bieden wij een ex-tranummer van Rausa aan:

'Naar de lering' is een boeiende, leerzame en vaak grappige reflectie op het Rijke Roomse Leven van de vorige eeuw, geschreven door François De Neef.

(wordt niet in gedrukte vorm aange-boden)

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Dertiende jaargang Extranummer, zomer 2025